

Arkivsak-dok. 18/03192-15
Saksbehandler Kristin Uleberg

Saksgang	Møtedato	Saknr
Fylkesutvalget	08.10.2019	
Fylkestinget	22.10.2019	
Hovedutvalg for samferdsel, areal og miljø	25.09.2019	

INNSPILL TIL NASJONAL RAMME FOR VINDKRAFT

Fylkesrådmannens forslag til vedtak

1. Vest-Agder fylkeskommune mener at spørsmålet om det skal åpnes for ytterligere utbygging av vindkraft i Agder, og i så fall hvor, må vurderes gjennom regional og kommunal planlegging. Utbygging av fornybar energi må skje på en bærekraftig måte med respekt for arealbevarende interesser og med størst mulig grad av lokal forankring. Spørsmålet om det skal utarbeides en egen regional plan for energiutbygging bør vurderes i forbindelse med regional planstrategi.
2. Agder er allerede sterkt påvirket av vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur, samtidig som det allerede er gitt flere konsesjoner for etablering av vindkraftanlegg. Ifølge Regionplan Agder 2030 er det regulerbar kraft og overføringskapasitet som skal prioriteres i Agder. Vest-Agder fylkeskommune anbefaler derfor at Vest-Agders del av område 52 tas ut av nasjonal ramme.
3. Vest-Agder fylkeskommune anser nasjonal ramme for en viktig oppsummering av nasjonalt kunnskapsgrunnlag for landbasert vindkraft. Det er imidlertid behov for en tydeligere forankring i norsk klimapolitikk. NVE bør fortsette arbeidet med å videreutvikle og styrke kunnskapsgrunnlaget i samarbeid med blant annet fylker og kommuner. Følgende tema må innarbeides:
 - a. Store urørte naturområder med buffer på 1 km
 - b. Regionale friluftslivsområder
 - c. Regionalt viktige fugletrekk
 - d. Viktige kulturminner og kulturlandskap
4. Uavhengig av om det fastsettes en nasjonal ramme for vindkraft mener Vest-Agder fylkeskommune at:
 - a. Skattesystemet må ikke være til hinder for av oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg.
 - b. Skattesystemet for vindkraft må endres slik at en større del av verdiskapningen kommer vertskommunene og regionene til gode.
 - c. Staten bør bidra til ytterligere forskning slik at havvind kan bli lønnsomt.

Vedlegg

1. [Nasjonal ramme for vindkraft, datert 1. april 2019](#)

Lenke til kartløsning hvor man kan legge på ulike aktuelle temakart:

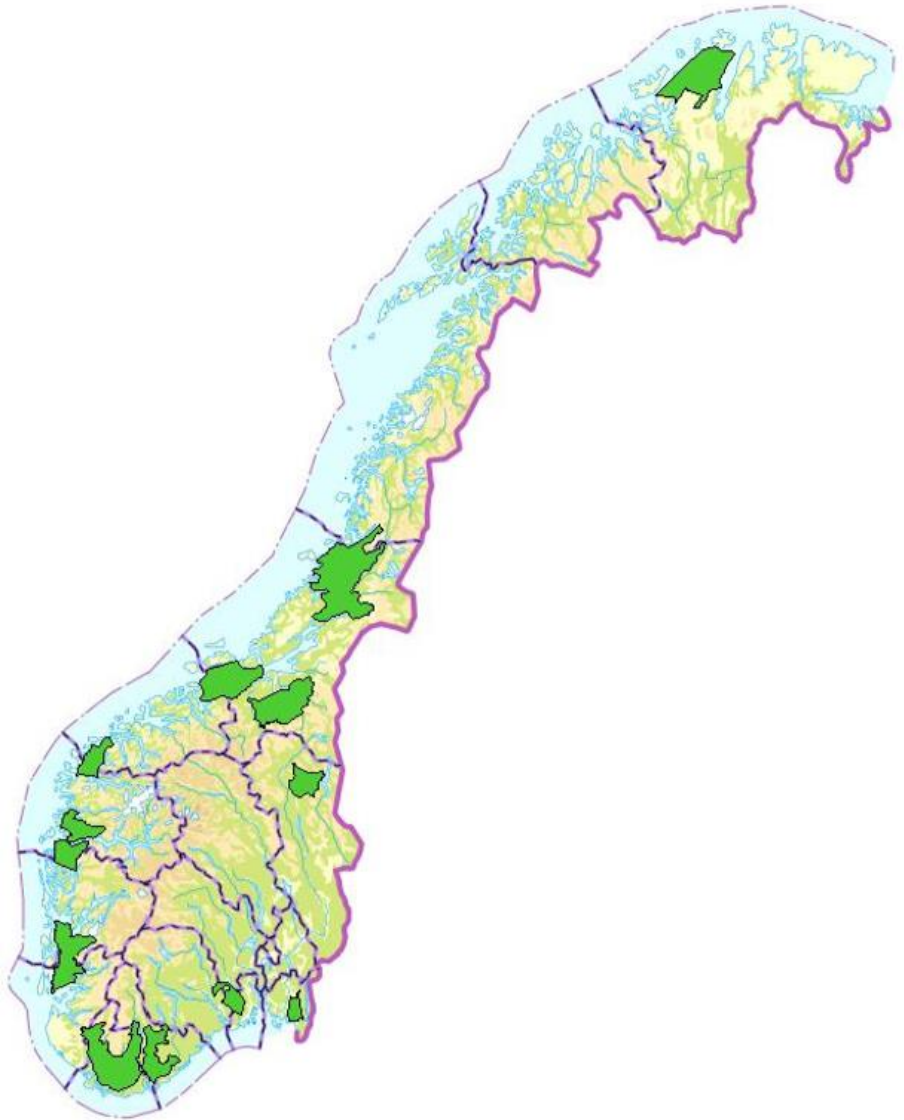
<https://aafk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=78d83c0c09a742119cecc6ffe241adfe>

Saksopplysninger

Olje- og energidepartementet (OED) har sendt Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sitt forslag til nasjonal ramme for vindkraft på høring i perioden 2. april til 1. oktober. Vest-Agder fylkeskommune har fått anledning til å ettersende de politiske vedtakene etter fristen.

I stortingsmeldingen – Kraft til endring (Meld. St. 25 2015-2016), skriver regjeringen at de ønsker å legge til rette for langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft i Norge. Olje- og energidepartementet (OED) vil derfor utarbeide en nasjonal ramme for vindkraft. Formålet med den nasjonale rammen er å bidra til at de beste vindkraftlokalitetene blir valgt når det søkes om konsesjon, og at rammen skal gi økt forutsigbarhet, dempe konflikter og gi en mer effektiv konsesjonsbehandling

OED gav Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i oppdrag å utarbeide et forslag til nasjonal ramme for vindkraft. NVE har utført oppdraget og utarbeidet forslag til: [Nasjonal ramme for vindkraft](#), datert 1.4.2019 (vedlegg 1). Dokumentet er på 239 sider. I tillegg er det [27 temarapporter](#) om virkninger av vindkraft som er en del av kunnskapsgrunnlaget. Alle rapportene bygger på eksisterende kunnskap.

Figur 1: 13 utpekte arealer som er egnet for vindkraft i Norge med til sammen 16.700 km² utbyggbart areal.

52 Vest-Agder og Rogaland

FAKTA OM OMRÅDET	
Fylke:	Rogaland, Vest-Agder og Aust-Agder
Kommuner:	Sirdal, Gjesdal, Bjerkreim, Bygland, Evje og Hornnes, Åseral, Kvinesdal, Lund, Hægebostad, Marnardal, Songdalen, Vennesla, Flekkefjord, Lyngdal, Lindesnes, Farsund og Mandal
Totalt areal:	4397 km ²
Totalt ikke-ekskludert areal:	2530 km ²
Eksisterende vindkraftverk:	Tonstad (50 vindturbiner, under bygging)
Ubygde vindkraftprosjekter med konsesjon:	Gilja vindkraftverk, Buheia vindkraftverk, Kvinesheia vindkraftverk

53 Aust-Agder

FAKTA OM OMRÅDET	
Fylke:	Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark
Kommuner:	Fyresdal, Nissedal, Bygland, Åmli, Evje og Hornnes, Birkenes, Froland, Iveland, Arendal, Grimstad og Kristiansand
Totalt areal:	1954 km ²
Totalt ikke-ekskludert areal:	1273 km ²
Eksisterende vindkraftverk:	-
Ubygde vindkraftprosjekter med konsesjon:	Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk

Figur 2: To områder i Agder er pekt ut som egnet for vindkraft. Et område som i hovedsak ligger i Vest-Agder med mindre deler i Rogaland, og et i Aust-Agder med deler i Telemark.

Metoden NVE har brukt for å utarbeide nasjonal ramme er:

1. Først **ekskluderte** de områdene som de mente var uegnet ut fra ulike kriterier (dvs. andre interesser som var viktigere).
2. På grunnlag av dette fikk de 43 store områder, som ble **analysert** nærmere.
3. På grunnlag av analysene **pekte NVE ut 13** områder (med en annen avgrensning en de foregående 43 analyseområdene) som de mener er egnet for vindkraft.

Figur 3: NVE sin metodikk for utpeking av arealer

Kunnskapsgrunnlag; temarapporter:

For å få en best mulig utvelgelse har NVE utarbeidet og bestilt en rekke rapporter om virkninger av vindkraft for ulike tema. Mange av rapportene har NVE utarbeidet selv, men noen er utarbeidet av Miljødirektoratet, Statkraft, og noen få fra konsultantselskap. Rapportene finnes her: <https://www.nve.no/nasjonal-ramme-for-vindkraft/oppdatert-kunnskapsgrunnlag/>

Rapportene tar for seg ulike tema og problemstillinger, men alle baserer seg eksisterende kunnskap og mange er litteraturstudier. Veldig mange av rapportene konkluderer med manglende kunnskapsgrunnlag. NVE mener at temarapportene bør oppdateres når det foreligger ny og vesentlig kunnskap på fagområdet.

Status for nasjonal ramme:

Forslag til nasjonal ramme er et faglig råd fra NVE. NVE sier at forslaget til utpekte områder ikke skal forstås som en plan for hvor det skal bygges vindkraft i framtida, men et råd fra NVE om hvilke områder det kan være mest hensiktsmessig å vurdere ved utvikling av nye vindkraftprosjekter. NVE ønsker også å bruke kartet som et styringsverktøy for å kanalisere vindkraftsøknadene. Det betyr at konsesjoner i disse

områdene vil bli prioritert. Det vil være mulig å søke om konsesjon også utenfor de utvalgte områdene. Det skal imidlertid være vanskeligere å få konsesjon i et område som ikke er pekt ut i den nasjonale rammen. NVE legger ikke opp til å gi slike saker samme prioritet. Den nasjonale rammen inngår ikke i arealplansystemet som formell plan etter Plan- og bygningsloven. Siden den nasjonale rammen ikke har noen formell planstatus, så kan den heller ikke vedtas. Til nå er det sagt at den skal fastsettes i regjering.

Fylkeskommunens rolle:

I Meld.St.6 (2018-2019): Oppgaver til nye regioner sier regjeringen:

«Fylkeskommunene skal involveres sterkere i konsesjonsmyndighetenes behandling av små vannkraftverk og vindkraft ved at NVE skal konsultere fylkeskommunene. I henhold til plan- og bygningsloven § 8-2 skal regional plan legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. NVE skal vektlegge fylkeskommunal planlegging i konsesjonsbehandlingen av små vannkraftverk og vindkraft»

Regionale føringer og fylkeskommunens ansvarsområder:

Vest-Agder fylkeskommune har ingen regional plan for vindkraft, men andre relevante regionale planer med føringer eller temakart for arealbruk.

Regionplan Agder 2030: (vedtatt juni 2019) har som hovedmål å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraft region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

Følgende delmål gir føringer for vurdering av nasjonal ramme for vindkraft i Agder:

1. Verdiskaping er basert på bærekraftig bruk av menneskelige ressurser og naturressurser. Tiltak: a) Kartlegge muligheter og utvikle bærekraftig verdiskaping på bakgrunn av kunnskap om naturressurser og kulturverdier. b) ivareta landskap, naturmangfold, friluftsområder, landbruksområder, strandsonen og kulturmiljø for framtidige generasjoner gjennom utvikling, bruk og vern. c) Utvikle kompetansesentre og bedriftsnettverk for blå og grønn verdiskaping. d) Legge til rette for bærekraftig utvikling og utbygging av fornybare energikilder. Regulerbar kraft og overføringskapasitet prioriteres.

Det ble vedtatt et tillegg i Vest-Agder fylkeskommune, som følger:

Veien til målet endres til "Legge til rette for bærekraftig utvikling og utbygging av fornybare energikilder, med ivaretagelse av sårbare og uberørte naturverdier. Regulerbar kraft og overføringskapasitet prioriteres."

I og med at Aust-Agder fylkesting stemte imot forslaget så legges det frem et kompromiss for fellesnemda 20.09.19 som lyder som følger:

"Legge til rette for bærekraftig utvikling og utbygging av fornybare energikilder. Regulerbar kraft og overføringskapasitet prioriteres, og det tas hensyn til viktige naturverdier."

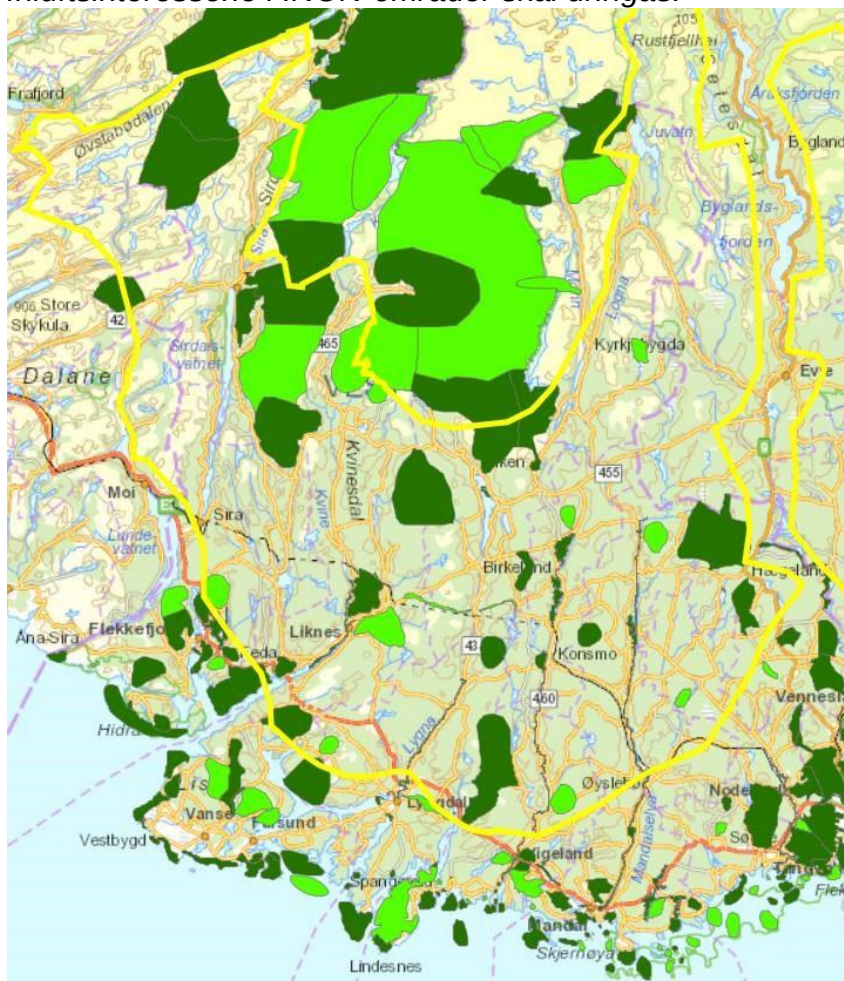
2. Agder er internasjonalt anerkjent som kompetanseregion for fremtidens produksjon, distribusjon og bruk av energi. Tiltak: Tilby målrettet utdanning når det gjelder kompetansebehovene til «Electric Region Agder» på videregående skoler, universitet og høyskoler.

Energiplan Agder (vedtatt 2007) har mål om at det *innen 2020 skal produseres ytterligere 2 TWh fornybar kraft- og varmeproduksjon på Agder*. Tiltak: *Vektlegge viktigheten av å få etablert ny fornybar energiproduksjon i Agder innenfor bio, avfall, vann og vind.*

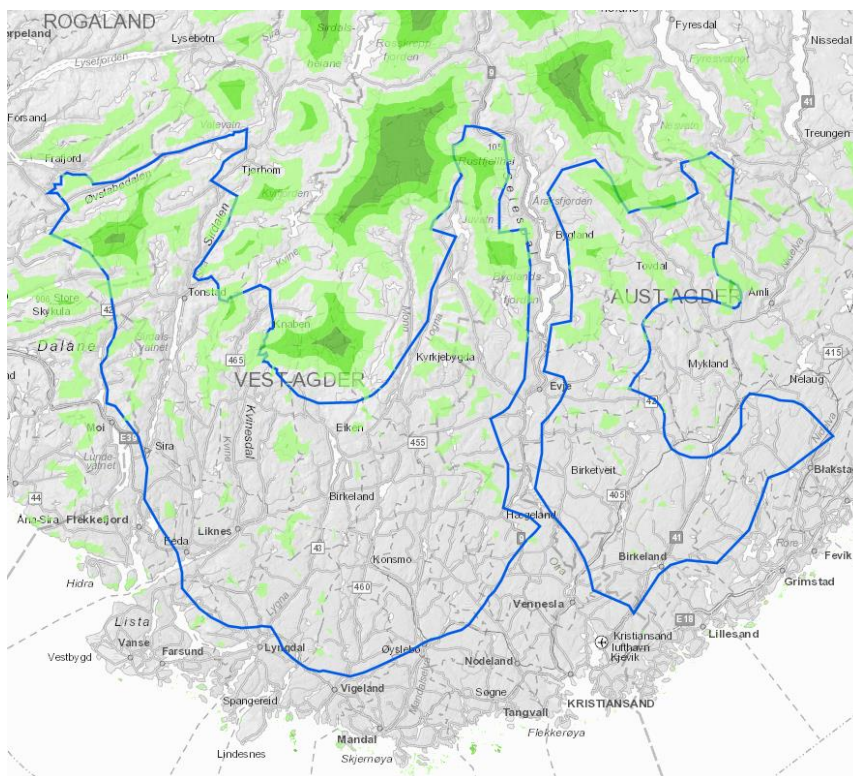
Heiplanen avklarer først og fremst villreininteressene. Den angir soner hvor villreininteressene skal prioriteres. Heiplanen omfattes ikke av nasjonal ramme.

VINN-planen er regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping i Agder 2015 – 2030. Planen peker blant annet på følgende muligheter: a) store potensialer for ny energiproduksjon fra fornybare energikilder og energiutveksling. b) stort potensiale for såkalt «grønn verdiskaping».

Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2012-2020 (Vest-Agder):
For hei- og fjellområder står det følgende: a) *Hei- og fjellområdene skal forvaltes på en måte som sikrer at hensynet til friluftsliv og naturopplevelser blir i varetatt i et langsiktig perspektiv.* b) *Ved vurdering av inngrep som vindkraftanlegg, vannkraftutbygginger samt utbygging av vei og overføringsledninger, skal det velges lokalisering og løsninger som ivaretar friluftinteressene.*
For inngrepsfrie naturområder (INON) står det følgende: a) *INON-områder skal gjennom arealplanleggingen sikres mot videre reduksjon.* b) *Tiltak som reduserer friluftinteressene i INON-områder skal unngås.*

Figur 4: Kartet viser Nasjonal ramme (gul) med regionale friluftsområder (RIFF)

Figur 5: Kartet viser ingrepsfrie naturområder i Agder (2013).

Kartlagte og verdisatte regionale friluftsområder:

Kommunene har igangsatt kartlegging av viktige regionale og lokale friluftsområder. Ikke alle kommuner er ferdig med denne kartleggingen.

Høstbart vilt:

Utbygging av vindkraftverk gir direkte og permanent tap og oppdeling av leveområder for landlevende dyreliv. For større pattedyrarter med store leveområder vil konsekvensene av enkeltvis vindkraftverk ofte være av begrenset betydning så lenge kraftverkene ikke legges i viktige funksjonsområder (f.eks. yngleområder eller trekkorridorer).

Kulturminner

Kulturminner som er eldre enn 1537 er fredet etter kulturminneloven. Inngrep i fredete kulturminner eller skjemming av kulturmiljøet rundt, er forbudt etter kulturminneloven § 3. I nasjonal ramme er ikke fredete kulturminner tatt med hverken som "harde eksklusjoner" eller "myke eksklusjoner". Siden kulturminnene ikke er ekskludert forutsetter vi at både registrerte fredete kulturminner og evt. nyregistrerte kulturminner som er registret etter kulturminnelovens §9 blir ivarettatt i den videre konsesjonsbehandlingen.

Regional plan for vannforvaltning for vannregion Agder 2016-2021:

Vannforvaltningsplanen skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vann.

Vernede vassdrag

Agder har flere vernede vassdrag, også innenfor områdene som NVE mener er egnet for vindkraft. De nasjonale målene for forvaltningen av de vernede vassdrag

er gitt ved Stortingets behandling av verneplanene for vassdrag. For å oppnå målene, må det særlig legges vekt på å gi grunnlag for å:

- unngå inngrep som reduserer verdien for landskapsbilde, naturvern, friluftsliv, vilt, fisk, kulturminner og kulturmiljø,
- sikre referanseverdien i de mest urørte vassdragene,
- sikre og utvikle friluftslivsverdien, særlig i områder nær befolkningskonsentrasjoner,
- sikre verdien knyttet til forekomster/områder i de vernede vassdragenes nedbørfelt som det er faglig dokumentert at har betydning for vassdragets verneverdi,
- sikre de vassdragsnære områdenes verdi for landbruk og reindrift mot nedbygging der disse interessene var en del av grunnlaget for vernevedtaket.

Næringsinteresser og lokal og regional verdiskaping

Det er i forbindelse med Nasjonal ramme gjennomført en litteraturstudie av fire internasjonale studier av lokale og regionale økonomiske virkninger av vindkraftverk. Det er også gjort to etterundersøkelser av norske vindkraftutbygginger. De viser at vindkraft bidrar til norsk, regional og lokal verdiskaping.

Vindpark	Oppstartsår	Turbin produsent	Antall turbiner	Norsk andel verdiskaping	Regional andel verdiskaping	Lokal andel verdiskaping
Midtfjellet	2013	Nordex	44	32 %	12 %	11 %
Ytre Vikna	2012	Enercon	17	36 %	30 %	14 %
Bessakerfjellet	2008	Enercon	25	21 %	17 %	12 %
Kjøllefjord	2006	Siemens	17	26 %	9 %	4 %
Smøla 2	2005	Siemens	48	21 %	7 %	2 %
Hitra	2004	Siemens	24	25 %	17 %	5 %
Smøla 1	2002	Siemens	20	22 %	13 %	5 %

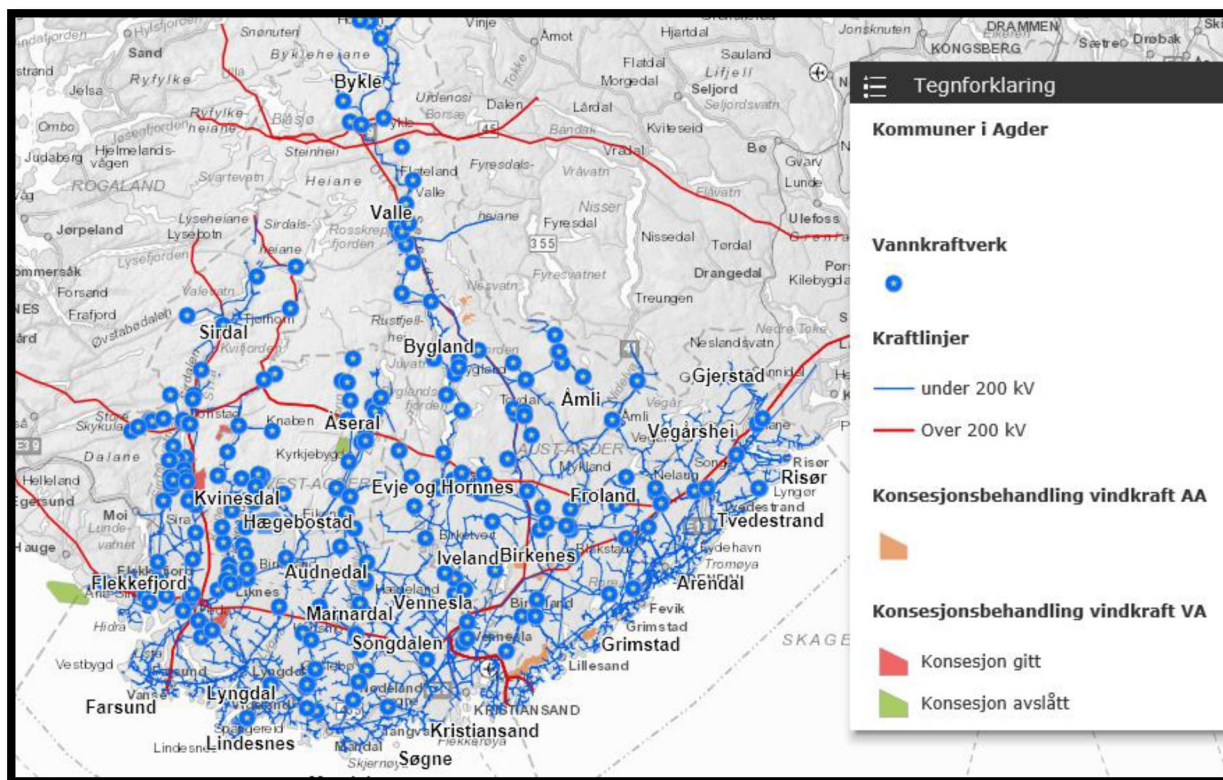
Figur 6: Tabellen er hentet fra Nasjonal ramme for vindkraft og viser beregnet, norsk regional og lokal verdiskaping i prosent av totalinvesteringer i vindkraftverket.

I tillegg skapes det noen lokale arbeidsplasser i driftsfasen av vindkraftverket. Flere norske kommuner mottar eiendomsskatt fra vindkraftverk, i tillegg til at grunneiere får økonomiske vederlag for bruk av eiendommen.

Bygging av vindkraft kan på den andre siden ha negative konsekvenser for turistnæringen, og særlig nedgang i hyttebygging kan være en konsekvens av vindkraftutbyggingen.

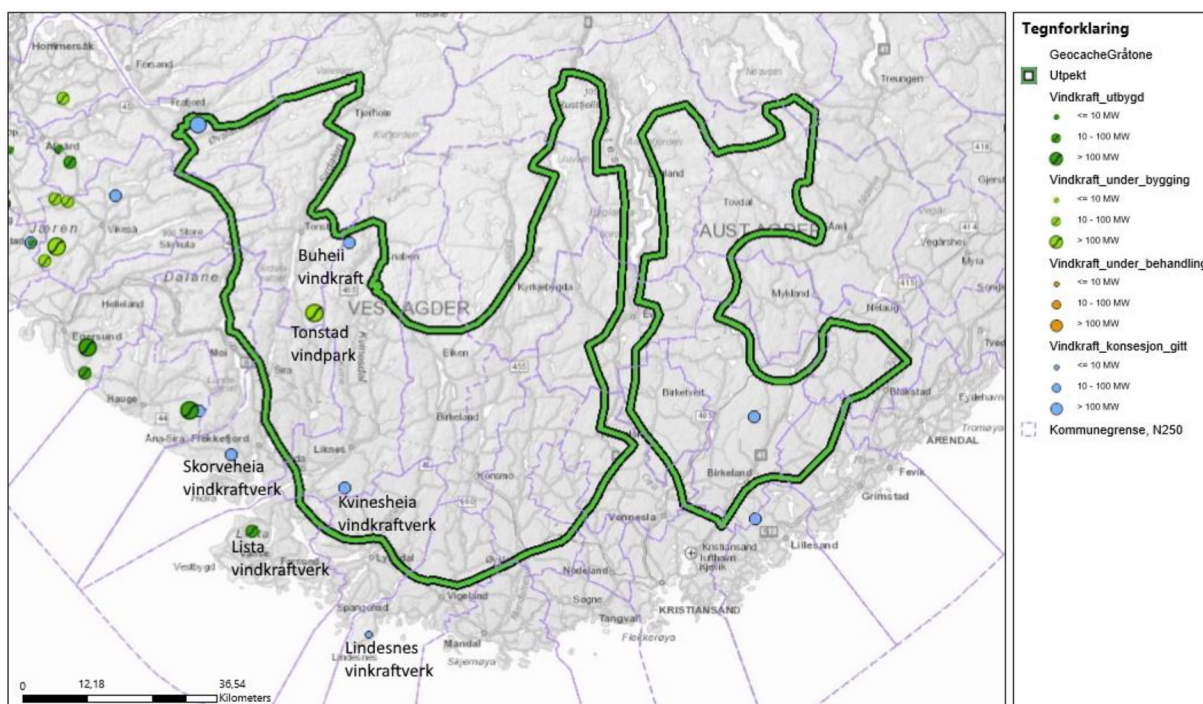
Samlet belastning

Det produseres allerede store mengder energi i Agder. I Agder er det ca. 100 vannkraftverk i drift med en årlig produksjon på ca. 15 TWh. I tillegg er det et omfattende ledningsnett for distribusjon av elektrisk kraft, herav 3 utenlandskabler.

Figur 7: Kartet viser lokalisering av etablerte vannkraftverk og kraftlinjer, samt konsesjonsbehandla vindkraftverk.

I Agder er det gitt konsesjon til 8 vindkraftanlegg (6 i Vest-Agder) med en samlet produksjon på 1,9 TWh av dette er ca. 0,3 TWh i produksjon.

Figur 8: Kartet viser lokalisering av vindkraftprosjekt i Agder og tilgrensende fylker. Status og størrelse på prosjektene er vist med symboler.

Det er kjent at utbyggere sonderer muligheter for bygging av vindkraftverk mange steder i Agder. NVE har satt nye søknader om konsesjon på vent til behandlingen av nasjonale ramme er fullført.

Kommunene i/nær Vest-Agder

De fleste kommunene som er påvirket av nasjonal ramme for vindkraft i Vest-Agder har gitt høringsuttalelse.

Audnedal:	Ønsker ikke vindkraft Audnedal
Lyngdal:	Ønsker ikke vindkraft i Lyngdal
Farsund:	Ønsker ikke mer vindkraft i Farsund
Lindesnes:	Ønsker ikke mer vindkraft i Lindesnes
Mandal:	Mandal kommune mener at det bør utarbeides en mer detaljert regional plan for vindkraft og at det ikke bør gis nye konsesjoner før slik plan er vedtatt.
Åseral:	Ønsker ikke mer vindkraft i Åseral
Vennesla:	Ønsker ikke mer vindkraft i Vennesla
Kvinesdal:	Ønsker ikke mer vindkraft i Kvinesdal
Evje og Hornnes:	Ønsker ikke mer vindkraft i Evje og Hornnes
Iveland:	Ønsker ikke mer vindkraft
Sirdal:	Ønsker ikke vindkraft på land
Flekkefjord:	Ikke behandlet når saken ble skrevet
Hægebostad:	Ikke behandlet når saken ble skrevet

Vurderinger

Generelt

Nasjonal ramme for vindkraft er en storskala utredning gjort på nasjonalt nivå. Fylkesrådmannen mener at tanken bak utredningen er god – nemlig å gi økt forutsigbarhet, dempe konfliktnivået og bygge ut de gode prosjektene. Metodikken som er brukt er forståelig ut i fra et nasjonalt perspektiv, og et godt styringsverktøy vil bidra til forutsigbart for både innbyggere og utbyggere. I forslag til nasjonal ramme er det avsatt meget store arealer til vindkraft i Agder. Dersom rammen blir fastsatt slik den er fremstår i dag, så vil utbyggerne styres mot indre Agder, som igjen vil føre til et massivt press på arealene i indre Agder.

Norge og Agders roller den globale klimautfordringen

Hovedgrunnen for å bygge ut vindkraft i Norge er et ønske om å produsere mer fornybar energi, blant annet for å eksportere energien slik at man kan få ned klimagassutslippene. Det er derfor store og globale problemstillinger man skal ta hensyn til når man behandler nasjonal ramme. På den ene siden har vi FN's klimapanel påpeker at reduksjon av klimagassutslipp er vår tids største miljøsak. Siden produksjon av vindkraft og solenergi nå lønnsom uten subsidier, er derfor mulig å legge til rette for at elkraft erstatter fossil energi. I global sammenheng er vindkraft en viktig klimaløsning. På den andre siden har vi rapporten til det Internasjonale Naturpanelet (IPBES) som ble lansert 26. mars i år at endringer i bruken av land- og sjøarealer er den største trusselen mot natur- og biomangfold. Da er all menneskelig aktivitet inkludert: Brenning av regnskog, byvekst og vekst i

landbruksområder medfører store utfordringer for biologisk mangfold og sårbar natur. Vindkraftutbygging og annen arealkrevende energiproduksjon medfører også forringelse og reduksjon av naturverdier.

Storstilt vindkraft vil få store konsekvenser for indre Agder. I denne sammenhengen er det behov for å få klarhet i hvor stor rolle norsk vindkraft spiller i den globale klimakrise, og hvor mye man skal bidra med i Agder. Fylkesrådmannen mener det mangler tydelig forankring av nasjonal ramme for vindkraft i norsk klimapolitikk. Det bør bli tydeligere hvor mye fornybar energi som skal bygges og når må den bygges ut. Deretter må det vurderes hvordan dette kan gjøres på en mest mulig bærekraftig måte, og hvilke alternativer vi har til vindkraft.

Samlet belastning

Agder bidrar stort i produksjon av fornybar energi. I Agder er det bygd ut 100 vannkraftverk og 3 vindkraftverk, med en årsproduksjon på ca. 15 TWh og et stort kraftoverskudd på 6-8 TWh årlig. Dette gir rikelig rom for ekspansjon i den kraftkrevende industrien og elektrifisering av transportsektoren. I nasjonal ramme er det lagt vekt på at Agder har gode muligheter for eksport av energi, og det er nok hovedgrunnen til at det er avsatt store arealer som er egnet for vindkraft. Agder har allerede store inngrep i forhold til energiproduksjon. Fylkesrådmannen savner derfor en vurdering av samlet belastning for Agder. Man har ikke lang erfaring fra store vindkraftverk, og det vil være hensiktsmessig å høste erfaring fra de bygde og konsesjonsgitte vindkraftverkene før det gis flere konsesjoner og man foretar en massiv utbygging. Det er uheldig at det blir gitt mange konsesjoner før man har et tilstrekkelig erfaring og kunnskapsgrunnlag. Fylkesrådmannen mener etter en samlet vurdering at det ikke bør åpnes for en massiv utbygging av vindkraft i Vest-Agder. Område 52 i Vest-Agder bør derfor tas ut av nasjonal ramme. De fleste kommunene i Vest-Agder har behandlet nasjonal ramme, med stort sett negative vedtak til vindkraft. Fylkesrådmannen mener derfor at det heller ikke vil være forutsigbart for utbyggerne å styre vindkraftutbyggerne til område 52 i nasjonal ramme.

Regionale friluftslivsinteresser

Det er grunnlag for bekymring for at NVEs utredninger har lagt for lite vekt på hensynet til viktige friluftslivsinteresser, inkludert jakt, fiske og konsekvenser for naturbasert reiseliv. Fylkesrådmannen mener kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for utredningene er mangelfullt. NVE har (i samarbeid med Miljødirektoratet) valgt å ikke benytte seg av eksisterende datasett om friluftslivsinteresser ettersom de ikke er komplette for hele landet.

Dersom det utpekte området for vindkraft i Vest-Agder skal justeres med sikte på å ivareta friluftslivsinteresser bør følgende områder tas ut:

- Heirområdene nordvest for Tonstad i Sirdal - et større sammenhengende urørt naturområde og regionalt svært viktig friluftslivsområde.
- Hekkfjell i Hægebostad - regionalt svært viktig friluftsområde og del av et større sammenhengende urørt naturområde
- Eikjerapen og Verdal i Åseral og Audnedal - regionalt viktig hytte- og utfartsområde
- Lauvås i Vennesla – regionalt viktig friluftslivsområde
- Områder øst for Juvatn i Åseral og Bygland - større sammenhengende urørt naturområde.

Verna vassdrag

Det er store arealer av verna vassdrag innenfor området som er egnet til vindkraft. Utbygging av vindkraft kan få konsekvens for verneinteressene i disse områdene.

Konsekvenser for fugl og høstbart vilt

For mange arter vil trolig forstyrrelser fra menneskelig aktivitet ofte medføre større påvirkning enn selve infrastrukturen og terrenginngrepet i seg selv. Hjortevilt kan være sårbare for forstyrrelser i kalvingsperioder på våren, men det er kjent at hjortevilt også kan venne seg til nye installasjoner over tid.

For fugl er det dokumentert at vindkraftutbygging kan påvirke både trekkende og stasjonære fuglearter. Spesielt rovfugl, sjøfugl, hønsefugl, vadere og spurvefugl har vist seg å kunne bli påvirket. I disse artsgruppene finner vi blant annet en rekke rødlistede fugler. I tillegg til omdisponering og fragmentering av leveområder, barriereeffekt og forstyrrelser er det ofte faren for kollisjon med vindturbiner og kraftlinjer som trekkes frem som negative effekter av vindkraft. Undersøkelser viser at vindturbiner vil kunne utgjøre en potensielt stor kollisjonsfare dersom de plasseres ved skrenter med oppdriftsvinder, naturlige trekkruiter, hekkeplasser eller habitater med god næringstilgang.

For både fugl og pattedyr er det imidlertid sumvirkningen av alle nye og eksisterende vindkraftanlegg sammen med andre faktorer som klimaendringer, endringer i arealbruk, miljøgifter osv. som kan være problematisk for bestandsutviklingen. Frem til nå har det i begrenset grad blitt sett på slike sumvirkninger når det planlegges nye vindkraftanlegg. Ved riktig plassering og utforming av vindkraftanlegg vil trolig konfliktnivået og de negative konsekvensene for vilt kunne reduseres.

Kulturminner

Viktige kulturminner og kulturlandskap må være en del av eksklusjonsgrunnlaget i de videre arbeidet. I mange områder er det stort potensiale for funn av uregistrerte fredete kulturminner under bakken. De arkeologiske registreringene etter kulturminneloven § 9, må være utført før det gis konsesjon – slik at resultatene fra registreringene blir en del av kunnskapsgrunnlaget i konsesjonsbehandlingen. I dag er praksisen at de arkeologiske registreringene blir utført etter at det er gitt konsesjon.

Alternativer til landbasert vindkraft

Før man foretar storstilt utbygging av vindkraft på land, er det et vesentlig at alternative fornybare energikilder utredes. Nyt teknologi utvikles fortløpende, og mulighetene kan se annerledes ut om få år. De mest omtalte i dag er:

- Havvind kan bli en stor kilde til ny fornybar energi både i Norge og globalt. Flytende havvindanlegg vil være en skreddersydd industrimulighet for Norge, basert på oljens leverandørindustri og offshorekompetanse. Skal flytende havvindanlegg bli attraktivt fremover må kostnadene kraftig ned. Ved å legge til rette for å bygge ut i stort volum havvindanlegg vil det oppnås teknologiutvikling og kostnadsreduksjon. Dette krever politisk vilje og at virkemidler kommer på plass ganske raskt. Agder har mange konkurransedyktige bedrifter innenfor leverandørindustrien som kan

posisjonere seg for levere utstyr til havvindindustrien. Denne teknologiutviklingen vil gi arbeidsplasser og kan gi reduserte kostnader.

- Opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftverk. I energimeldingen ble det teknisk-økonomiske potensialet for opprustninger og utvidelser av vannkraftverk anslått til 6 TWh (Meld. St. 25 (2015-2016)). Dette er lite, men en endring i skattesystemet kan øke dette potensialet.
- Større fokus på energiøkonomisering (ENØK).

Regional plan for energi

Å peke ut områder for vindkraft på nasjonalt nivå er vanskelig, fordi man ikke har muligheten til å utrede godt nok i forhold til regionale og lokale konsekvenser. Dette kan løses med en regional plan med god lokal forankring. Agder er et stort energifylke, og nye Agder fylkeskommune kan ha behov for en energiplan, som setter retningen for energiproduksjon i Agder. Da er det også mulig å avveie mellom flere energityper. Dette bør vurderes når regional planstrategi skal utarbeides.

Økonomiske konsekvenser

Dette er en høringssak som ikke får budsjettmessige konsekvenser fylkeskommunen.

Kristiansand, 6. september 2019

Kristin Tofte Andresen
fylkesrådmann

Kenneth Andresen
regionalsjef

63/19 Innspill til nasjonal ramme for vindkraft

Arkivsak-dok.	18/03192-15
Saksbehandler	Kristin Uleberg

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for samferdsel, areal og miljø	25.09.2019	63/19
2 Fylkesutvalget	08.10.2019	
3 Fylkestinget	22.10.2019	

Fylkesrådmannens forslag til vedtak

1. Vest-Agder fylkeskommune mener at spørsmålet om det skal åpnes for ytterligere utbygging av vindkraft i Agder, og i så fall hvor, må vurderes gjennom regional og kommunal planlegging. Utbygging av fornybar energi må skje på en bærekraftig måte med respekt for arealbevarende interesser og med størst mulig grad av lokal forankring. Spørsmålet om det skal utarbeides en egen regional plan for energiutbygging bør vurderes i forbindelse med regional planstrategi.
2. Agder er allerede sterkt påvirket av vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur, samtidig som det allerede er gitt flere konsesjoner for etablering av vindkraftanlegg. Ifølge Regionplan Agder 2030 er det regulerbar kraft og overføringskapasitet som skal prioriteres i Agder. Vest-Agder fylkeskommune anbefaler derfor at Vest-Agders del av område 52 tas ut av nasjonal ramme.
3. Vest-Agder fylkeskommune anser nasjonal ramme for en viktig oppsummering av nasjonalt kunnskapsgrunnlag for landbasert vindkraft. Det er imidlertid behov for en tydeligere forankring i norsk klimapolitikk. NVE bør fortsette arbeidet med å videreutvikle og styrke kunnskapsgrunnlaget i samarbeid med blant annet fylker og kommuner. Følgende tema må innarbeides:
 - a. Store urørte naturområder med buffer på 1 km
 - b. Regionale friluftslivsområder
 - c. Regionalt viktige fugletrekk
 - d. Viktige kulturminner og kulturlandskap
4. Uavhengig av om det fastsettes en nasjonal ramme for vindkraft mener Vest-Agder fylkeskommune at:
 - a. Skattesystemet må ikke være til hinder for av oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg.
 - b. Skattesystemet for vindkraft må endres slik at en større del av verdiskapningen kommer vertskommunene og regionene til gode.
 - c. Staten bør bidra til ytterlige forskning slik at havvind kan bli lønnsomt.

Møtebehandling i Hovedutvalg for samferdsel, areal og miljø 25.09.2019:

Møtebehandling

Kristin Uleberg orienterte kort om saken.

Representanten Christian Eikeland (FrP) fremmet følgende motforslag:

Vest-Agder fylkeskommune sier nei til flere vindmøller i fylket.

Agder er allerede sterkt påvirket av vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur, samtidig som det allerede er gitt flere konsesjoner for etablering av vindkraftanlegg. Ifølge Regionplan Agder 2030 er det regulerbar kraft og overføringskapasitet som skal prioriteres i Agder. Vest-Agder fylkeskommune anbefaler derfor at Vest-Agders del av område 52 tas ut av nasjonal ramme.

Vest-Agder anbefaler også at område 53 (Aust-Agder) tas ut av nasjonal ramme.

Representanten Mathias Bernander (H) fremmet følgende forslag:

Nytt punkt 1.: Vest-Agder fylkeskommune er i utgangspunktet positive til vindkraft. Stryke siste setning i fylkesrådmannens punkt 2 - «Vest-Agder fylkeskommune anbefaler derfor at Vest-Agders del av område 52 tas ut av nasjonal ramme».

Votering

Begge forslag fra Høyre falt mot 3 stemmer (H).

Alternativ votering mellom forslag fra Frp og fylkesrådmannens innstilling:

Fylkesrådmannens innstilling ble vedtatt mot 2 stemmer (Frp).

Hovedutvalg for samferdsel, areal og miljøes innstilling

1. Vest-Agder fylkeskommune mener at spørsmålet om det skal åpnes for ytterligere utbygging av vindkraft i Agder, og i så fall hvor, må vurderes gjennom regional og kommunal planlegging. Utbygging av fornybar energi må skje på en bærekraftig måte med respekt for arealbevarende interesser og med størst mulig grad av lokal forankring. Spørsmålet om det skal utarbeides en egen regional plan for energiutbygging bør vurderes i forbindelse med regional planstrategi.
2. Agder er allerede sterkt påvirket av vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur, samtidig som det allerede er gitt flere konsesjoner for etablering av vindkraftanlegg. Ifølge Regionplan Agder 2030 er det regulerbar kraft og overføringskapasitet som skal prioriteres i Agder. Vest-Agder fylkeskommune anbefaler derfor at Vest-Agders del av område 52 tas ut av nasjonal ramme.
3. Vest-Agder fylkeskommune anser nasjonal ramme for en viktig oppsummering av nasjonalt kunnskapsgrunnlag for landbasert vindkraft. Det er imidlertid

behov for en tydeligere forankring i norsk klimapolitikk. NVE bør fortsette arbeidet med å videreutvikle og styrke kunnskapsgrunnlaget i samarbeid med blant annet fylker og kommuner. Følgende tema må innarbeides:

- a. Store urørte naturområder med buffer på 1 km
 - b. Regionale friluftslivsområder
 - c. Regionalt viktige fugletrekk
 - d. Viktige kulturminner og kulturlandskap
4. Uavhengig av om det fastsettes en nasjonal ramme for vindkraft mener Vest-Agder fylkeskommune at:
- a. Skattesystemet må ikke være til hinder for av oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg.
 - b. Skattesystemet for vindkraft må endres slik at en større del av verdiskapningen kommer vertskommunene og regionene til gode.
 - c. Staten bør bidra til ytterligere forskning slik at havvind kan bli lønnsomt.

Saksordfører: Helge Stapnes (Ap)
